

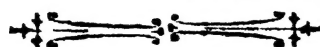
શ્રી ગણેશાયનમઃ

પ્રિયમ્—માણેક

નાટકનાં ગાયનો. 204

આવી અને છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,
ડિસ્ટ્રિક્ટ હેમજીભાઈ ભાવનગરવાળા
એન્ડ કો.

શ્રી વિજય નૌતમ નાટક સમાજના માલિક,
અમદાવાદ.

રચનાર

ગાપાળજી કલ્યાણજી દેલવાડાકર

(કિન્ડર ગાર્ટનીસ્ટ---મુખર્જી)

ધી માર્નડ મુદ્રાલય પ્રેસમાં પટેલ બીખાભાઈ
છાપ્યાં. ઠે. રતનપોળમાં મરચીપોળ---

આવૃત્તી સાતમી

સંવત ૧૯૭૨

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
ગુજરાતી કૌંપીરાઈટ-સંગ્રહ
કનક

દ-૧૨-૨૨

ચેતવણી.

સને ૧૮૬૭ ના રપ મા આકટ મુજબ રજીસ્ટર કરાવી
પ્રસિદ્ધ કરનારે સર્વ હુલ્લ પોતાના સ્વાધીન રાખ્યા છે
માટે પ્રસિદ્ધ કર્તાની રજા સિવાય કોઈએ આ નોટક
તથા તેમાંના ગાયનો છાપવાં-છપાવવાં, વેચવાં-વેચા
વા કે ભજવવાં-ભજાવવાં નહીં.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોંપીયુટર વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૬૪૧૬ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ બીજા-પાણી ૧૨૩૦
ગાયત્રી

વિષય ૨૨૫

ૐ

શ્રી પરમાત્મને નમઃ

‘નીલમ-માણિક’ નાટકનાં મુખ્ય પાત્રો

પુરૂષ પાત્રો.

રત્નલાલ—મુખાધનો એક ગર્ભ શ્રીમંત કાયરથ ગૃહસ્થ—(સુધારક)
નવલરાય—તેનો પુત્ર (વપ્રાણ).

દુર્ગાપ્રસાદ—હાઇકોર્ટનો એક ઓપીસર.

કુન્દનલાલ—રંક માખાપનો પુત્ર—પાછળથી વીરપુરનો દિવાન.

વેણીલાલ—એક સંટારીઓ દસાલ.

કાન્તીલાલ—તેનો લાડકો પુત્ર.

ફેન્સીસડેવીડ—એક આગેવાન અંગ્રેજી શિક્ષક.

સત્યદાનન્દ—ખનારસના યોગાશ્રમનો સન્યાસી.

ચીમનલાલ—એક જુગારી યુવાન.

સ્ત્રી પાત્રો.

કુમળાગવરી—રત્નલાલ ઝવેરીની ધર્મ પત્ની.

સરસ્વતી—દુર્ગાપ્રસાદની સ્ત્રી (નીલમ માણિકની માતા)

નીલમ—દુર્ગાપ્રસાદની વડી કન્યા—નવલરાયની સુધારણી સ્ત્રી.

માણિક— નાની કન્યા કુન્દનલાલની માયાળુ સ્ત્રી.

કુમળી—વેણીલાલ શરોદની કન્યા વધુ.

હુશિંગા—ચીમનનાથ જુગારોની સાધવી સ્ત્રી

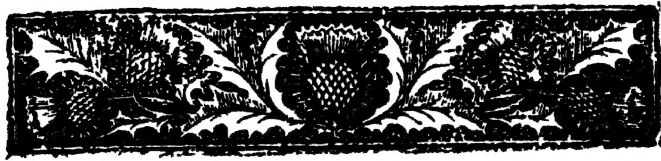
વેલી—રત્નનાથ ઝવેરીની ધાટણુ નોકરડી.

રતન—નીલમની પુત્રી,

સુન્દર—નીલમની શોકય

મેનાં—કાન્તીનાથની નથી સ્ત્રી,

એ ઉપરાંત માળી, રસોઈવા, દાનસ્તંબજ, સિપાઈઓ,
સહિયરો, મુનીમ—વાળાંવાળા, સાજન વગેરે,

શ્રી ગણેશાય નમઃ

‘નીલમ-માણેક’ના નાટકનો ટુંક સાર

અંક ૧ લો.

નાનદી—મુત્રધાર અને નદીનો સંવાદ—મે બહેનોના ગુણ—દાપ અને સુધરેલા સંસારના ગૃહસ્થાશ્રમનું દિગ્દર્શન !

પ્ર૦ ૧—દુર્ગાપ્રસાદનો બંગલો—નીલમગવરીને સાસરે વળાવવાનો શુભ પ્રસંગ, માતા અને સહિયરોની શિખામણ—તથા વિનોદ.

પ્ર૦ ૨—બાગ ચાંદની રાત (Honey moon) નવલ અને નીલમનો આનંદ, કમળા શેઠાણી અને માળીનો વિનંદાવાદ પાછતથી રત્નલાલ અને કમળાના મંવાદ પુત્રવધુને પરવશ રાખવાની સામુની ચતુરાઈ ! !

પ્ર૦ ૩—દુર્ગાપ્રસાદનું દીવાનખાતું—સરસ્વતીની ચિન્તા દુર્ગાપ્રસાદ અને કુન્દનનો મેલાપ માણેકના વેવીશાળ સંખંધી વાતચીત

પ્ર૦ ૪—બંગલો—કુન્દન અને માણેકનો મેલાપ, કાંડીના વિનોદ

પ્ર૦ ૫—વેણીલાલ શરફનું ઘર—કમળાને વેણીલાલનો વિનંદાવાદ કાન્તિલાલનો ઘોંટાળો ! હાસ્ય !

પ્ર૦ ૬—દુર્ગાપ્રસાદનો બંગલો—સરસ્વતી અને કમળા વચ્ચે લગ્ન સંખંધી તકરાર ! માણેકનું વેવીશાળ તુટવું, અને કુન્દનલાલ ગંતે સંધાવું.

પ્ર૦ ૭—રાજબાર્ગ—માતાનું પુજન કરવા જતી માણેકનો ખેદ, કાન્તિલાલ વેરે પરણવાની અનેચ્છા ! કુન્દન અને સુમનો સંવાદ.

પ્ર૦ ૮—રત્નલાલનો ખંગલો—માણેકનું વેચીશાળ કુન્દન સાથે
ચવાથી લેના લક્ષ મંડપમાં સર્વેને તેડવા દુર્ગમિસાદનું આવવું.

પ્ર૦ ૯—રાજમાર્ગી—વેણીલાલ શરાફના છોકરા કાન્તીલાલનો વસ્ત્ર
ધોડો, કન્યાવિક્રયનો ફળેતો !

પ્ર૦ ૧૦—ખંગલો—કુન્દન અને માણેકનો વીવાહ ! સૌભાગ્યવતી
સુંદરીનો ભાગ્યોદય ! દમ્પતી વિલાસ,

અંક ૨ જો.

પ્ર૦ ૧—નીલમનું શયનગૃહ—નવલ અને નીલમ વચ્ચે મનભેદ
નવલની અધટિત શંકાઓ.

પ્ર૦ ૨—વેણીરામનું ઘર—કાન્તીલાલ અને નવીવહુ મેનાનું કૌતક

પ્ર૦ ૩—સર કેવીડનો ખંગલો—સર નાઈટના ખેતાખની ખુશાલીમાં
ગાર્ડન પાર્ટી-ડેન્સ !

પ્ર૦ ૪—ખંગલો—કુલીન પુત્રવધુ માણેકનો સાસુ મત્તે રોહ, દુખળી
ઠોશીની પુન્યવંત ઉતરાવસ્થા.

પ્ર૦ ૫—રત્નલાલનો ખંગલો—નવલ અને નીલમ વચ્ચે ફરીને વિવાદ
રત્નલાલનું દૈશ્યાદ જવું.

પ્ર૦ ૬—ચીમનનો ખંગલો—હરિંગાનો ઉપદેશ—નીલમનો અક-
સ્માત ચીમનને નીલમનો મેળાપ—મૃત્યુકે ! નવલનો સંદેહ !

પ્ર૦ ૭—ખાગ-માળી અને મસાલની મૂખ વાતો—નવલનું બ્લેમાઈ
જવું ! નીલમપર આક્ષેપ !

પ્ર૦ ૮—નીલમનું અંતઃપુર—નીલમનો આત્મશોચ ! પોતાની
ભૂલ માટે પશ્ચાતાપ ! નવલનો અંતઃકરણનો ઉભરો ક્રોધની
જ્વાળા ગૃહત્યાગની ગુપ્ત ઈચ્છા ! મૂર્ખા !

હેખલો,

અંક ૩ જો.

- પ્ર૦ ૧—જંગલ—ચીમનના રસોયા જોડે ન્હાસી નીકળેલી નીલમનો
વિલાપ ! રસોયાનું બેગપાળું ! નીલમનું ન્હાસી છુટવું—રસો
યાનું પકડાઇ જવું !
- પ્ર૦ ૨—માણેકનો બંગલો—વીરપુરમાં માણેક અને કુન્દન-નીલમનું
આવી ચડવું. માળી મારફતે માણેકનો મેળાપ ! નીલમ
—માણેકનો આશ્ચર્યજનક મેળાપ !
- પ્ર૦ ૩—વેણીલાલનું ઘર--સાસુ-વહુની લડાઇ—છેવટે સામાધાન—
કુટીલ સંસારનું દિગ્દર્શન.
- પ્ર૦ ૪—વનમાર્ગ—દુઃખી નીલમ—માણેકના બંગલામાંથી ન્હાસીને
સ્વામિ સત્યદાનન્દને ભેટવું. સ્વામિ સાથે બનારસ જવું.
- પ્ર૦ ૫—રત્નલાલનો બંગલો—માતા વિનાની રતનનો વિલાપ !
વેલીનું શાંતવન—નવલ્લનો બળાપો, નવી સ્ત્રી સુંદર સાથે
તકગર ! સુંદરનો આપઘાત.
- પ્ર૦ ૬—ચીમન—હરિગંગાનો સંબાદ—જુગારી ચીમનનું પકડાવું.
- પ્ર૦ ૭—કુન્દનનો બંગલો, કુન્દન—માણેકનો વાર્તા વિનોદ નીલમને
મળવાની ઉત્કંઠાએ બંનેએ મુખ્ય રત્નલાલ ઝંઘેરીને ત્યાં જવું
- પ્ર૦ ૮—રત્નલાલનો ચોક, નિવેદિતા યોગિનીરૂપે નીલમનું આવવું
રામલાલ સાથે વાતચીત-પાછળથી રતનને નીલમ નવલ્લનો
અદૃશીસ--નીલમનું પ્રગટ થવું સર્વ સગાઓનો મેળાપ.

સુખી સંસાર

નીલમ માણેકનો વીજય.

સમાપ્ત.

શ્રી ગણેશાય નમઃ

નીલમ-માણેક નાટકનાં ગાયનો

અંક પહેલો.

મંગળાચરણ.

સુત્રધાર—

૧

શ્રીવર હરિહર !

રસાદિ નાથ જગતાત હે નટતર !—ટેક.

શાન્તિ પતિ ચરણ શરણ સાં તુજ વિષે

બ્રાન્તિ નિવાર, ઉદ્ધાર વિભુવર ! શ્રી.

નટી—

૨

શોભે સુંદરીયો સાસરીયામાં શાણી

થઈ ગૃહરાણી—મનમાની ... .. શોભે

ફણિધરના શિરપર મણી ઝળકે, પણ શોભે નરવરને.

સરવર જળપર કમળ રમે પણ ચડે સકળ શંકરને,

ત્યમ કન્યા વયવતી થતાં પિયુ સંગ શોભે ગુણતાની—શોભે

સખીઓ—

૩

સખી સાસરે જઈને,

સદગુણ શુભ વરતાવજે—સખી.

સજની ! તું શિયળ સાચું સંભાળી,

પતિ પ્રતિ નરમ નજરે નિહાળી;

ઘરે થજે બાગનો માળી

સેવા નહિં ચુકીશ સ્વામીની—સખી.

વસી સાસુ નણુંદ ઠોય જે તહારાં,
પાળે પ્રીતિ--વચન પાણી તું ખ્યારાં
સુખે થશે સૌ સખી તહારાં,
સંપે રહીને સુખ માણજે—સખી.

સખીઓ—

૪

સુખ સરવર પર રમતાં ભમતાં યદ સખી કરજો,
પ્રીતિ જળ પીને, શીતળ થઇને શાન્તિહૃદયે ભરજો;
પછી અમને મળજો—સુખ
વચન વીણના મધુર તારપર રસ—અંગુલી ધરજો
મધુર નાદ અંતરના સઘળા ધીર ધરીને ભરજો,
રસિક ગાનથી પુર્ણ રિઝાવી વ્યાકુળતા હરજો
વિવેક વૈભવથી બહાલા વઢેભને વશ કરજો ...સુખ

નવલ—

૫

કેવી સુંદર કળી મધુરી સુદરી રસિક રસ ભરી....કેવી
લટક મટક ચાલતી મહાલતી, પ્રેમીપિયુને રિઝાવતી ન્યાળતી
હેતે હસાવી દમામે ડોલાવતી ભાવથી ભોગીનું ભાન ભુલાવતી
પુતળી પ્રીતિભરી—કેવી

દીલખર? જીગર તુજ પર દિવાનો આ ભ્રમર ભટકી રહ્યો,
પ્રીતિ—કળીની રાણીપર લાલચ ભર્યા લટકી રહ્યો.

મીઠો પરિમળ આપીને મકરંદને રાજ કરે,
ભોળી ભટ્ટી ભામા ભલા ભરથારને ભેટી પડે!—

નીલમ—

૬

આવી.....

પીયુ શાને અકળાઓ, ગભરાઓ, અમુઝાઓ—ટેક.

નવલ—‘આ કેમળ હથેળી, બાણે નાભુકડી કેળી;
લાગે રસિક નવેલી, જેમ વિકસેત્રી વેલી—

“પ્રિયા છે ?”

નીલમ—“અરે વહરે વાહ ? કુકડે કુ ?—આવી

નીલમ—

૭.

પ્રીત—સુધારસ પાન પુરા પ્રેમી વીણ કોણ કરે ?

પ્રેમીઓ ખરા પ્રેમમાં મરે,

માનસરોવરના મોતી તો હંસ વિના કોણ ચરે—પ્રેમી

ચંદનને કાપો કે બાળો સરસ સુગંધી ન હરે

શેરડીને સચે પીલો પણ મધુરતા ન ટળે.

૮

નીલમ—શું રસિક રસિલા રિસાઈ બાળો, ચોરી મહાફં ચિત્ત;

નવલ—પ્રિય શરમ ધરમના મરમ તણ, ઉચારો ન વચન

અનુચિત—ટેક

નીલમ—સ્નેહ સુતરને તંત્રે બાંધી તોડાનહિ પીયુ અમુલ્ય પ્રીત

નવલ—તોડી મેં નથી તમેજ ટાળી પ્રીતતણી એ રીત

નીલમ—કસ્તુરી કાળી પણ ગુણવાન,

નવલ—વૃથા એ ગુમાન—કરે નાદાન !

નીલમ—તન બુદ્ધા પણ મન નથી બુદ્ધાં કોઈ ગરમ કોઈ શીત
માણેક—

૯

શરમ રાખજે તું ક્યામ ? પુરા પ્રેમથીરે

પ્રેમથી નેમથી રહેમથીરે—

શરમ૦

દીલની દાઝ તું લેનાર નિરધાર બાણી,

ભુખ્યાં ઉઠાડે સુવાડે ન તું સારંગપાણી;

બધી ચિન્તાનો ગ્રહી ભાર ઉતારે પ્રમાણી;

દહે છે સંભાળ તું સંસારની જન—પ્રાણી નાણી,
વારે વારે શામળીયા, કામળીયા,
૧૦

કુન્દન—ઉપકાર અનુપમ થયો સુઢરી, હે બદલો કીરતાર
માણેક—સત્કાર વિસરીએ કેમ અતિથીનો જે છે અધિકાર
કુન્દન—વસ્તુ કરતાં પહાલ કિમતી છે ?
માણેક—કાંઠી તે કિમતી શું રતી છે
કુન્દન—કાંઠીનાં બળપર સૃષ્ટિનો છે સઘળો આધાર,
માણેક—કાંઠી શું દીવા ઢાંડી છે !
કુન્દન—ગ્રહ જીવનની સુખ ઢાંડી છે,
માણેક—‘થેકયું—વેરીમય’
કુન્દન—“ગુડબાય—ઉપકાર.
વેણી—

૧૧

જારે જારે તું તારે રે જા જા રે.

મારે કામ નથી, હટ જા જા રે.

કમળી—બહાલા મારા, દહેરી લાલા, કરજોડી કડું કાલાવાલા

વેણી—વાલી કેતાં તો આવારે, અકળાણી તું શા આધારે

કમળી—અમારી જીલ પ્રિય કરો માફ,

વેણી—મને ન બોલાવ તને કંહું સાફ,

કમળી—ચડાવો રીસ ન ઘરડી આપ,

ગુન્ટો કરો માફ થયા હો અમાપ—જારે

વેણી—માફ માગ પએ લાગ,

કમળી—તમને જોઈ ઉઠે આગ;

વેણી—એમ-ઠીક-ઠીક

હાન્તિલાલ—ખ—ખ—ખંકો ખહાદુર ખંદોછું.

ખ—ખ—ખખરદાર હું ખંદોછું:

ફક્કડ પુલેલો ફંદો

પુલો પરનો મકરંદો છું

મોહી પડશે મારી વહાલી, ભેટી પડશે ઘેલી કાલી

બહાલીનો કર ગાલીને ચાલીશ ખની ફકડ—વાહ વાહ વાહ

એ ચાહે આપ સમજે કે ચાહે બાપ સમજે,

એ ચાહે સાપ સમજે કે ચાહે પાપ સમજે—ખ

કુન્દન—

૧૩

આહ ! લટક મટકલયકાતી આવે;

વાહ ! ચટક મટક ચગકાતી આવે;

થનગ થનગ ડગ ભરતી આવે,

આહા

ઉર્વશી કે રંભારૂપ નારી, મનમોહિની મુરતી મદ ધારી

મદન ભરેલી કેવી મલકાતી આવે.

આહા

દગલોચન મૃગલીસમ નચાવે, ભમર ઉડાવે સમાન લાવે.

લગની લગાડી અનંગ જગાવે.

આહા

માણિક—

૧૪

પ્રભુ દીનદયાળુ તું છે મયાળુ કરૂણ કૃપાળુરે

વિનંતી ધ્યાન ધરે; આશ મહારી પૂર્ણ કરે. પ્રભુ

દીકરી ગાય હોરે ત્યાં જાય, રંક બીચારીનો નહીં ઉપાય,

એક આધાર તારો છે કીરતાર,

આપણે સરણે પડીશું ચરણે, હાય,

માણુ સહાય તારી, અરજ સ્વીકારી—વૃજવિહારી

માણુ સહાય તારી, અરજ સ્વીકારી—વૃજવિહારી,
 હો જન્મ સુધારી.....પ્રભુ૦
 બાનડીઓ— ૧૫

આજે મંગળ અવસર આવીઓ,
 દીધા દુર્લભ દેવે પ્રસંગ મહારા કોડીલા કાન્તીલાલને
 ચડયો વરઘોડો બહુ રંગ,
 રંગ ઉડે રળીઆમણે, બાજે માજે વાળાં અમણીત;
 તાસાને શરણાધઓ ચોરે વરકન્યાનું ચિત
 સુંદરી ચડીરે અઘારી, કાન્તીલાલને નીરખવારે,
 મેનાં વહુ મનમાં મલકાય, લાગે હૃદયે હરખવારે આજે
 કુન્દન— ૧૬

મધુરી, પ્રસન્ન મુખવાળી;
 સુખકારી—હા, રસીક પ્રાણુ પ્યારી—મધુરી.
 મનડું મલકે તારૂં પલકે, પલકે:
 પ્રિયા વહન ચળકે, તુજ કાંતિ ઝળકે.
 માણેક—રે મહારા વહાલાં ! વચન આ તમારાં,
 પ્રાણથી પ્યારા.
 પ્રાણ ! પ્રાણ હંચાહાર !

કુન્દન--વાહરે વાહ, નમણી નાર...મધુરી૦
 માણેક— ૧૭

પિયુષ પ્રેમના લવ પદે સત-સંત નિરલય આલે.
 વન વાટે કંટક ન્યાળે, તબીબીરથી દુઃખ ટાળે. ઢેક.
 સુખ દુખનાં વાવાં ઝરડાઓ,
 આ.....વે સંસારે,

પહાડ ગરડ ગુફા ઉલ્લાંધી

પ્રીતિ રહેજે ઉત્તરે પારે ભવ ખરે,

વૈકુંઠના સુખ મહાલે.....પીયુષ.

કુન્દન—

૧૮

વારે, વારે રસમણી;

મનહરણી તેં માડું તનમન હરી લીધું—ટેક.

માણેક—નાથ મને ગણો રંક નાર.

કુન્દન—વાહવા,

માણેક—મને કાં શરમ્ભવો ભરથાર--વારે.

કુન્દન—બુલશાનમહિ ખિન્નુ બુલ અતિ ગુણવાન.

માણેક—રમું બુલબુલ સંગે નિત્ય પ્રીતે પ્રાણ,

કુન્દન—બહાલી સુંદરી પ્રિતિ રત્ન ખાણ.

માણેક—રત્ન રાખીશ કંઠે સુભાણ.

ભવન સફળ થયું આજ પીયુ મહારૂં,

કુન્દન—વાહવા, વાહવા, ભવ સુખ ભરણી.

વારે,

અંક બીજો.

નીલમ

૧૯

વાહ; બાપુડી મહારી, છાની રે બહાણી મહારી,
 શું કરવા રૂએ બાળા મધુરી,
 મુજ તન ધન દઉં,
 હેતે હીચોળું બાળાં માઉં હાલરડાં તારાં
 “ આવે નીંદરડી મીઠી આંખ,
 આસા દરીઓ, સાકર દરીઓ, હાથે ચડીઓ હરવારઃ
 રસીલી છપીલી મહારી બાલ વાહ૦

મેના—

૨૦

હાથરે બળી નાળુક ભુવાની,
 હારી હારી? મધ છું હારી છંદગાની--ટેક
 મને ઉછેરી કરી ભુવાન બાળા
 અંતે ડુબાડી, કુવે ઉતારી બાણીરે. ટેક
 કળેડી જોડી બની, કહું છું કહાણી;
 બાળ્યો અવતાર આ, બાળ્યો સંસાર આ, માનીરે બળી

મેના

૨૧

બાલમભ, વળગે નહિ વહેલાં અળગા રહો થેલાં
 છેલ છપીલા માનમાં—

કાન્તિ--મહારીછું તું તો, ત્હારોછું હું તો, અળગો રહું કેમ બહાલ
 મેના--કાંટાનું આળુ, લાગે છે અકાફું કહાડું શી રીતેરે
 કાન્તિ--પૈસાની પુતળી, અંતરમાં ઉતરી, બશે શી રીતેરે

મેના—“ બાપે તો કુવે ઉતારી. ”

કાન્તિ—“ તો માની દહો ખ્યારો ખ્યારી. ”

મેના—“ ખાંડ ખાજે ખાંડ ”

કાન્તિ—“ તું છે બે બદામની રાંડ. ”

વાલમજી

માણેક—

૨૨

મહારાં સામુજનાં લાડ પાળીશ પ્રીતેરે
હું માનીશ તેનો પાડ નિરમળ ચિતેરે.
હું ગણીશ માતા જેમ, પુણ્ય નિત્યેરે.
હું ગાદશિ મરવા ગુણ ગલીર ગીતેરે.
અમે દમ્પતી ગણીશું દેવ, સેવ કરીશુંરે.
ધરી અમૃત ભોજન થાળ શાંતિ વરાંશુંરે

કુન્દન—માણેક—

૨૩

માનીયેરે માણ આપનો આભાર...અમે.
કરજોડી અમે પ થે પડીએ.
સાચા સગા છો સંસારરે—આપ

દુખળી—ક્ષેમ કુશળ રાંડા દમ્પતીને થાએ! સુખી સંસાર,

ચીમન—

૨૪

આહથી ચુમું રસ-મકરંદ કુંજની, કુસુમ કળીની સંગ
કમળતણી કોમળ પાંખડી સમ, મનહર મુખનો રંગ
રંજઅંજપર લક્ષ્યાયો છે, અંતર પટ અનગ—અરરરર ટેક
રંગ રંગમાં એ અનંગ રંગે બદલાવ્યો મન ઢંગ;
નેહુ બેહુમાં પુરી પછડાયો, ઉડ્યો રસીલો ભૂંગ-સરરરર-પ્રેમમાં

ચીમન—

૨૫

હઠ દુર થા અંતર ભીતરથી નગુણી નારી,

હરિગંગા—પ્રાણ નહિ તરછોડો મુજને

ચીમન—રહે તું અળગી, વહેમે વળગી.

હરિગંગા—ચિતવન હરપણ હરિસમ હૃદયે.

ચીમન—થાતું ન્યારી

નીલમ—

૨૬

મન તું, ભમતું કરતુ ઉડતું,

શાન્તિ મારી લઈ.....

શોકના ગારમાં શોચના દ્વારમાં

કુડા સંસારમાં સંકટ ભારમાં.

નાંખી મને કહું શું તને, દેહ દમે ક્યાં તું ભમે;

વિકળ ચિત ભ્રમિત જણાય,

હાય હૃદય દહાય પ્રકટાય.

બહુ રડાય, બહુ મુઝાય, ક્યાં ન કહેવાય;

ક્યાં ન રહેવાય ... .. શાન્તિ

૧૮

અંક ત્રીજો.

૨૭

કુન્દન—ખીલી કેવી પ્રાતઃકાળની લહેર

છાધ રહી શીતળતા ચોમેર--ખીલી

આણેક—દમ્પતી દીલના દુઃખ ટાળી;

અની જીવનનાં સુખકારી, પતિ સેવા કરતી પતિવ્રતનારી

પ્રભુ પદ પુજતી પ્રવીણ અધીકારી—દમ્પતી.

૨૮

આણેક--પ્રીતમજી ન્યારી ન્યારી ગતી ભારી

પ્રભુની બલહારી;

કુન્દન—સુંદરી આ અંતરના રસિલા મંદિરમાં

છે પ્રીતિ મુરતી તહારી,

સુખકારી--હરીયાળી—

આણેક—સુંદર મારા શામળા છે; ભવતારક ભગવાન

સુખ સાભાગ્યના ચંદ્રમણી છે, ચિન્તામણી ચિતખાણ

કુન્દન--રંગીલી રસીલી છખીલી સગુણી પ્રાણુખ્યારી--પ્રીતમજી

નીલમ—

૨૯

રે હરિ, કર મુજ વાર;

હું દુઃખણી લાચાર,

એક આધાર તમારો નટવર ન્યારો

આશરે હું આવીરે—હરિ
 દેવ દયાળુ પરમ કૃપાળુ,
 ઓ લગ્નવાન કરું તુજ સ્નાન,
 સદા અભિમાન તણ, તનમન વાડું—આશરે

મેના—

૩૭

શ્યામા શણુઆરો નાથ આલુ હું છલુકે,
 ઠાકરને ઠલુકે, ઝાંઝરને ઝલુકે,
 કાન્તિ—(હા—હા—બોલો બોલો)
 મેના—(પણ ખીસાં ખાલી કરશો, ત્યારેજ તો)
 કાન્તિ—હા—હા તીજેરીઓ લેવાર છે.
 મેના—નીલમ મણ્ણિકનાં હાર મંગાવો,
 ઝીણાં ઝીણાં મોતીડા તેમાં મુકાવો.
 કાન્તિ—વાળી એરીમથી આ મુખડું જે મૂલકે,
 મેના—સાડી મંગાવી આપો, ચોળી કરાવી આપો;
 મોટર મંગાવી આપો, પીચુણ પલકે.

૩૮

સત્યિદાનંદ—મયે લડસેં આપને રામકે;
 ઓર ન હય કછુ કામકે,—મયે
 જે માંગે સો દેત પદારથ, વારી જઈ ઉસ નામપે;
 તુલસીદાસ પ્રભુ નામ દયાધન, ઓર દેવ સબ નામકે મયે

નીમલ—

૩૨

ગુણીજન વાવે છે ગુલાબ, નહિ કાંટા તો લેવાને.
 સુગંધ મનહરણી મેળવતાં, મન-સુખ દેવાને   ૨૬
 કોઈ મુરખ બાવળ વાવે,
 કાંટા લઈ, પરડા ચાવે;
 સંતજનો સત-ગુલાબ વાવે. સુગંધ ભરવાને
 આ કર્મતણા કંઠક ત્યાગે. ભવસાગર તરવાને

સ્તન—

૩૩

હાય મા મને ક્યાં મળશે,
 ક્યારે આશા સુજ ફળશેરે;
 માતૃ વીણ કહી ચેન પડે નહીં સુતું સહુ ઘર લાગે,
 વડાલ કરીને કોણ ચુંભી લે દુખ માડ કોઈ ભાગે

સુંદર—

૩૪

માનો માનો માનો મહારૂં
 પ્રવિણ પ્રીતમ જરા રંક વચન આ,

નવલ—જા બા ગુમાની, બાણી બાણી,
 ચાલ ચાલ હઠીલી નાર.

નીકળ નફ્ટ દવાર બાર.

સુંદર—સરસ સમય, આ ગુમાવો કયમ આ,
 પસ્તાશો પીયુ પ્યારા;

નવલ—જા-જા

સુદર—વાહ, વાહ—માનો.

૩૫

ચીમન—હિર જાણી અખળા જાત, કડું ના ઘાત લગાવું હાત
 હુખ પામ જા દીન રાત, ના કર વાત થશે ઉત્પાત,
 હરિગંગા--ઉતમ આશ શુભાવી ખાસ, કરો ઉપહાસ ખારે માસ
 રે ત્રાસ આ ત્રાસ ... .. ત્રાસ ઉર

ચીમન—પરણી તને કો વાર ન જોયો સાર. ખ્યાર પ્રચાર.
 હરિગંગા—તજો પતિ વ્યભીચાર, નથી કાંઈ સાર ખનો કાં ખવાર
 ઓ ભરથારહૃદયના હાર, વચન સુખકાર કહું આ વાર
 જાનને માથે માર,

૩૬

ખાણુક—રંગ રસીયા રીઝાવું હું ગાઈ શુણગાન પ્રીતની રીતથી
 કુન્દન—પ્રેમ અઘ્રતનું ખ્યારી, કરાવું હું પાન પ્રીતની રીતથી
 સંગે ઉમંગેથી રંગે રમીશું,
 પ્રમદા તું અંગે પ્રકાશી છે

ખાણુક—હાં વીલાસી છો(ર) સદા સુખકારી શ્રી રસીક વીહારી
 પ્રીતમ પ્રાણથી ખ્યારા, શ્રી રસીક વીહારી (ર)

કુન્દન—દિયો દિલજાન મને બહુ માન
 પ્રિયા તન ધન કડું કુરખાન રંગ રસીયા.

૨૨.

સર્વ પાત્રો—

૩૭

જય જયે કૃપાળ પ્રભુ દીન દયાળા,
હરી વીરતી કુમતી ગીરીધર ગોપાળ,
શાંતિ કાંતિ આપી નાથ
અન્તિ અમિત કૃપી સાથ
સંચીતે મળ્યા સંગાથ
રનેહીઓ સંબંધી બાળ,
વિજયી થઈ સજુણ સુરીલ નારી
પ્રવીણતા મેલવીને કેલવીને
નીલમને માણેક મધુરી પામી જય

